

A nagy fogyatkozás II.

Pécs

A pécsi tévétorony a Misinatetőn áll, 534 méteres magasságban. A kilátórész 75 m magasan van az egyébként 195 m-es tornyon. Az Astra klub, a pécsi amatőrcsillagászok ezen alkalomra népesre duzzadt csapata innen észlelte a napfogyatkozást, amely csodálatos élmény volt.

A magaslati észlelőhelyre szükség is volt, mivel Pécs vastag páráréteg alatt fuldoklott. Fönt, 609 méteren azonban — néhány tolakodó felhőtől eltekintve — zavartalan volt az észlelés. Szerencsénk is volt, mert az utolsó kontaktus (kb. 17:45 körül) után alig 10 perccel a Nap a „tejfölbe” merült, még mielőtt lenyugodott volna.

A toronyban igazi happening alakult ki rengeteg turistával, érdeklődővel. Sokan bennünket vontak felelősségre, amiért a pécsi Tömegközlekedési Részvénytársaság csak óránként indított buszt a kilátóhoz. Kírhattuk volna a „Mivel észleljünk napfogyatkozást?” c. nemes vetélkedőt. Túlexponált filmszalagtól a helyszínén kormozott üvegen át binoklik, monoklik, projekciós és szűrőzött távcsövek tömege várta az érdeklődőket. A pálmát azonban egy ormótlan hegesztőpajzs vitte el.

A bemutatás egyetlen áldozata egy kisgyerek volt, aki egy óvatlan pillanatban lelkesen belenézett egy napkivetítő távcső okulárjába. Szerencsére azonnal sikerült elrántani onnan — a múltó szemképrázásnál csak az ijedség volt nagyobb.

A vendégseregből sokan nem akarták elhinni, hogy ingyenes a „szolgáltatás”, mások az „ismétlés” időpontját firtatták. Egy öregúr szerint — aki valahogy nem értette a jó hangulat okát — ettől még nem lesz olcsóbb a kenyér. Erre valaki azt válaszolta: inkább örüljünk annak, hogy a Természet gondoskodott arról, hogy legalább pár percre elfeledkezzünk a kenyér áráról.

Kóbor József

Sopron

Sopronban amatőrcsillagász közösség híján az elmúlt években nem történt csillagászati bemutatás. Társak híján az MCSE eddigi ismeretterjesztő akcióihoz egyedül nemigen mertem csatlakozni.

Mivel a napfogyatkozás idején amatőrcsillagász szempontból sok mérnivaló nincs, hát elhatároztam hogy megfigyelőhelyemet közvéteszem a helyi napilapban, úgyis ott leszek, aki akar, kijöhet. A rövid újsághír hatására az egyik helyi rádió riportere is felkeresett, és pénteken készítettünk egy stúdióbeszélgetést, majd szombat délután helyszíni tudósítás is történt az égi jelenségről. A bemutatás sikerét növelte hogy végig derült időben észlelhettünk és az MCSE által kiadott szórólap megfelelően tájékoztatta az érdeklődőket.

Nagyjából 100–150-en lehettek kíváncsiak a fogyatkozásra, annak ellenére, hogy egy városszéli dombon történt a bemutatás. A távoli helyszínt azért választottam, hogy a napnyugtakor bekövetkező utolsó kontaktust is megfigyelhessük. Két nap-szűrővel ellátott távcső állt a nagyérdemű rendelkezésére, valamint egy lyukkamerával előállított fordított napkép aratott nagy sikert. Kár, hogy egyedül nehezen bírtam állni az érdeklődők rohamát, egyszerre akartak többen többfélélt kérdezni, valamint néhány, a jelenség lefolyását mutató tabló is jól jött volna.

Szabó Sándor

Szeged

Az 1999-es teljes napfogyatkozás előtti utolsó alkalmat megragadva mi is nagy erővel készültünk az október 12-i jelenség bemutatására. Egy 63/840-es Zeiss kisrefraktorral és napkivetítő ernyővel felszerelve a szombat délután talán legforgalmasabb helyen, a belváros közepén levő Dugonics téren terveztük a nagyközönség bevezetését a napfogyatkozások rejtelmeibe.

A helyi napilapban Fűrész Gábor tollából megjelent kis színesnek köszönhetően mire megérkeztünk, már egy kisebbfajta tömeg várta a távcsöves embereket. A kirakott MCSE-szórólapokat percek alatt elkapkodták, az érdeklődést jól jellemzi, hogy a két éve készült üstökös-karambolos szórólapok legalább olyan gyorsan fogytak, mint az aktuális anyagok. Sokan hoztak magukkal mindenféle napszűrőket (floppy, CD ROM, kormozott Petri-csészék, hegesztőüveg, tülexponált filmek), amik körbejárták a felkészületlen érdeklődőket.

Jó volt látni azt a mérhetetlen csodálatot, amit az egész jelenség kiváltott az emberekből; a gyermekektől egész az idősekig mindenki tágra nyílt szemmel figyelte a kivetítőernyőn a napkorongot egyre nagyobb darabot kiharapó Hold képét. A légköri nyugalom a Hold peremének egyenetlenségeit sem mosta el, így könnyen lehetett illusztrálni azt, hogy a Hold sem egy szabályos gömb, mindenféle hegyek-völgyek borítják felszínét. A maximum után sajnos annyira alacsonyra került a Nap, hogy a vetítőernyőn túl sápadtá vált a képe, ezért már napnyugta előtt egy órával be kellett fejezni a bemutatást (amit pár perccel később a tereptárgyak is kikényszerítettek volna). A műszereket összepakolva még sokáig visszhangzott bennünk az, hogy lám, a csillagászat mennyire érdekli az egyszerű embereket is. A Dugonics tér végig tele volt érdeklődőkkel, akik szinte megbabonázottan meredtek nyugat felé. Durván másfél óráig nagyon kellemes hangulat uralkodott a téren, összekötte a különben teljesen ismeretlen embereket is.

A bemutatásban segítettek: Csányi Janek, Hegedűs Gábor, Simon Dóra, Szabó Gyula és a fáradhatatlan Windecker Szabolcs, akik nélkül nem sikerült volna megteremteni azt a barátságos légkört. Most már csak várni kell a '99-es nagy fogyatkozást!

Kiss László

Székesfehérvár

Október 12-én mi is napfogyatkozás-bemutatót tartottunk Székesfehérváron a Rózsaligetben, a megszokott helyen. A bemutatót du. 3-ra hirdettük meg a médiumokban, és már kezdés előtt 15 fős érdeklődősereg társaságában kezdtük Meade LX200-as távcsövünket felállítani. Néhány szóban beszéltünk a jelenségről és mindenki megnézhetette a kivetített, még „teljes” Nap képét a Fűrész Gábor által gyártott berendezés felületén. (Őt külön is ki kell emelnünk, hiszen egyszerre tartott bemutatót a közönségnek, válaszolt a kérdésekre, fotózta a Napot, vetélkedett a helyi csapat tagjaként az országos csillagászati versenyen. Rajta kívül Sachs Péter, Trupka Zoltán és e sorok írója nézett szembe a közönséggel.) Az érdeklődők száma folyamatosan nőtt, így amikor a jelenség elkezdődött, már 50–60 ember tolongott a távcső körül. Folyamatosan kérdeztek tőlünk minden olyan témával kapcsolatban, amely a csillagászatból érdekelte őket. Sokan hoztak magukkal hegesztőüveget, így azon keresztül is gyönyörködhattünk a jelenségben. 4 óra után már több mint százán álltak körül bennünket. Szerencsére ekkor megjelentek a csillagászati vetélkedőn résztvevő gyöngyösi csapat tagjai (hónuk alatt egy 63/840-es Telementorral), és

segítettek nekünk a bemutató lebonyolításában. A maximális kitakarás után sajnos a Nap eltűnt a közeli fák mögött, így fogtuk a távcsöveket, és egy hirtelen ötlettől vezérelve átköltöztünk a 200 m-re levő Csónakázó-tó partjára. A bemutató alatt többször felhívtuk az ottlévők figyelmét az 1999-es teljes napfogyatkozásra, a Magyar Csillagászati Egyesületre (a szórólapok nagyon hamar elfogytak) és a TELAPO programjaira. Sokszor megemlítettük azt is, hogy tilos belenézni közvetlenül a Napba, ennek ellenére valaki mégis megpróbálta. Ezután többször is megisméltük azt a kísérletet, melynek során az okulár mögé papírlapot helyeztünk, ami néhány másodperc múlva füstölni kezdett. Ezt követően már senki nem akart a távcsöbe nézni. Összesen kb. 200-an voltak jelen, és ez is azt bizonyítja, hogy érdemes a nagyközönség számára ilyen rendezvényeket szervezni.

Németh László

Vác

A párás reggelen egy cseppet aggódtam a részleges napfogyatkozás láthatóságát illetően, de szerencsére ezúttal sem akadályozta a bemutató sikerét. Délután 3 órától két Zeiss-távcső várta a kíváncsiskodókat, egy 63/840-es Telementor, és nagyobbik testvére, a 80/1200-as. Alig állítottuk fel a műszereket, már szállingóztak az érdeklődők, de a „meztelen” Nap sajnos nem nyújtott nagy látványt. A fogyatkozás ideje alatt 10–20 fős hullámokban jöttek az érdeklődők, és sokan „leragadtak” a látványtól. Volt aki hegesztőüveggel jött, amely kézről-kézre járt, hogy az is láthassa a fogyatkozást, aki még nem jutott el a távcsőhöz. Nagyszerű látvány volt ez a lelkes csoportosulás.

Valamivel a maximum után egy videokamera is előkerült, amellyel napszűrőn keresztül filmezték a fogyatkozást. (Az eredményt sajnos nem láttam.) A bemutatót nem előzte meg — legalábbis Vác-on — nagy hírverés. Ennek ellenére mintegy 100–150 érdeklődő jelent meg. Azonban azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy ennél ideálisabb időpontot elképzelni sem lehetett volna. Szombat délután a család kivonul sétálni a Dunapartra, és néhány távcsöbe botlik... Ezt kár lett volna kihagyni! A csodálatos naplemente elvitte a tömeget is. Alig néhányan maradtak és várták meg, ahogy a Jupiter kibújik rejtekéből. Még megnéztük a nagy reményű Hale-Boppot, az örökzöld Alcor-Mízárt, az M13-at, és még próbálkoztunk volna, de ez a városi, párás ég mindent letöröl az égről. Lassan pakolni kezdtünk, és elhagytuk a színpadot. Miközben a sötétségre vártunk, egy hang valahonnan hátulról megkérdezte „Mikor jön fel a Hold?”. A választ az Olvasóra bízom.

Kovács Attila

Veszprém

Az elmúlt hónapok csillagászati eseményei közül a napfogyatkozás járt a legtöbb sikerrel. Igaz, az előzetes propaganda a korábbiaknál nagyobb volt, és a jelenség — természetesen — nappalra esett. A helyi lapban összesen három cikk jelent meg az eseményt megelőzően. Magam is meglepődtem a sajtó ez irányú érdeklődésén. Sőt, a jelenséget követően is megjelent egy képes beszámoló ezzel a címmel: „A csoda bekövetkezett”.

Az alkalommal élve vettük bátorságot, és a fogyatkozás kezdete előtt másfél órával ismeretterjesztő előadást tartottunk Csillagunk a Nap címmel. Egy másik fórumon pedig három egyszerű kérdést tettünk fel a gyerekeknek a napfogyatkozásokkal kapcsolatban. A három jó megoldást beküldők kisebb könyvjutalmat kaptak a házigazda Városi Művelődési Központtól.

Folytatás a 40. oldalon!